

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

Työkaluja ammattilaisten tueksi pakolaistaustaisten perheiden kohtaamiseen

PALOMA-osaamiskeskus

- tukea ja tietoa pakolaistaustaisten asiakkaiden mielenterveystyön parissa työskenteleville ammattilaisille ja organisaatioille
- Perustettu PALOMA2 -hankkeessa (Pakolaisten mielenterveystyön valtakunnallisen tukirakenteen perustaminen ja osaamisen levittäminen)
- PALOMA2-hankkeessa pilotoitiin lisäksi työkaluja pakolaistaustaisten mielenterveystyöhön
- Lisätietoa: [Thl.fi/palomaosaamiskeskus](https://thl.fi/palomaosaamiskeskus)
- Lisätietoa myös iltapäivän messuosuudessa!

Työkaluja perheiden kanssa työskentelyyn

Ennaltaehkäisy

Perhe yhtenäiseksi-perheterapeuttista tukea lapsiperheille

Tuki ja hoito

Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu/
Kultursensitiv intervju om föräldraskap

Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen
PALOMA-koulutus/PALOMA-utbildning

Perhe yhtenäiseksi - perheterapeutista tukea pakolaisperheille

- Kehitetty Oulun kaupungin maahanmuuttajapalveluissa (Iida-Maria Bimberg)
- PY-toimintamalli tarjoaa ennaltaehkäisevää tukea pakolaisperheiden mahdollisiin perheen sisäisen elämän haasteisiin
- Kehitetty perheen yhdistämisen kautta tulleiden perheiden tarpeisiin, myöhemmin laajennettu yleisesti pakolaistaustaisten perheiden käyttöön
- Voimavarakeskeinen, keskittyy vahvistamaan perheen sisäistä vuorovaikutusta ja vanhemmuutta sekä tukemaan perheen yhtenäisyyttä
- Malli on vapaasti otettavissa käyttöön
- Edellyttää henkilöstöresurssia

PY-mallin teemat ja menetelmät

- Työskentelyn teemat
  - perheen tämänhetkinen tilanne ja perheen sisäiset roolit
  - vanhempien oma perhetausta ja kasvatustavat
  - perheen sisäinen kommunikaatio ja tunneilmaisu
  - vanhempien parisuhde
  - perheen säännöt ja tavat
  - perheen kotoutuminen Suomeen

Työvälineet mm.

- sukupuoli-, elämänjана- ja korttityöskentely

Työskentely

- Aloittaminen aikaisintaan 4 kk:n kuluttua perheen saapumisesta Suomeen
- Perustuu vapaaehtoisuuteen, ei suositella akuuteissa kriisitilanteissa
- Oulussa työskentelytapaa tarjotaan kaikille pakolaisperheille kotoutumissuunnitelman yhteydessä
- Työskentely n. 4 kk, sisältäen 6-8 tapaamista
  - tapaamiset ensisijaisesti perheen kotona
  - osa tapaamisista vanhempien kanssa erikseen
  - nuoruusikäisille lapsille suositeltavaa tarjota lisäksi erillisiä käyntejä
  - tulkkiavusteinen työskentely, läsnäolotulkkaus suositeltavaa

Kokemuksia PY-mallista

PALOMA2-hankkeen yhteistyö:

- Toimintamallin levittäminen OYS-ervalla (Oulu, Kokkola, Kajaani, Pudasjärvi)
- Ammattilaisten kouluttaminen ja ohjaus
- Asiakasperheiden (3) ja ammattilaisten (5) haastattelu kokemuksista malliin liittyen
  - Vanhempien kokemukset hyviä, työskentely koettiin tärkeänä ja auttavana
  - Vanhemmat kokivat saaneensa tukea erityisesti vanhemmuuteen sekä tunnetyöskentelyyn lasten kanssa. Vanhempien keskinäinen ymmärrys lisääntyi
  - Ammatillaiset kokivat työskentelymallin tarpeellisena lisänä maahanmuuttajapalveluihin. **Perhekeskeisyys** ja **lasten esiin nostaminen** nähtiin erityisen tärkeänä

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/perhe-yhtenaiseksi-perheterapeuttista-tukea-pakolaisperheille>

- Saatavilla myös opas (linkki Innokylässä)

Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu/ Kultursensitiv intervju om föräldraskap

- PALOMA-osaamiskeskuksen kehittämä, puolistrukturoitu laadullinen haastattelurunko
Lisäksi haastattelun tueksi ”muistilista” haastattelijalle
intervju + minneslista över centrala teman
- Saatavilla suomen, ruotsin ja englannin kielellä (käännökset valmistuvat vuoden-21 loppuun mennessä)
- Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään Suomeen muuttaneita lapsiperheitä
- Tavoitteena perheiden kohtaaminen yksilöllisesti ja kulttuurisensitiivisesti → hoitosuhteen / luottamuksellisen suhteen luominen

Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu

Kultursensitiv intervju om föräldraskap

- Neljä osiota
  - 1. Perheen kielellinen ja kulttuurinen tausta / Familjens språkliga och kulturella bakgrund
  - 2. Perheen elämä Suomessa ja maahanmuuttotausta / Familjens liv i Finland och invandrarbakgrund
  - 3. Lapsen ongelma vanhempien näkökulmasta ja kokemukset avusta/ Barnets problem ur föräldrarnas synvinkel och erfarenheter av hjälp
  - 4. Perhe, kasvatus ja vanhemmuus / Familjen, uppfostran och föräldraskap
- Ydin- ja apukysymyksiä
  - Esim. *Mitä kieliä teidän perheessänne puhutaan? / Vilket eller vilka språk talar ni i er familj?*
  - *Mitä kieltä käyttäisitte mieluiten kun asioitte terveydenhuollossa tai palveluissamme? / Vilket spåk vill ni använda när ni besöker oss?*
- Haastattelun voi tehdä osissa useamman tapaamiskerran aikana ja osan kysymyksistä voi ohittaa – soveltaminen omaan käytäntöön sopivaksi
- Perheiden heterogeenisyys ja yksilöllinen kohtaaminen
- Vastaamisen vapaaehtoisuus – vältetään viranomaiskuulustelua

Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu

OSIO 1: Perheen kielellinen ja kulttuurinen tausta

Tässä osiossa kysytään vanhempien ja lapsen äidinkielestä tai -kielistä sekä etnisestä ja kulttuurisesta taustasta. Perheen taustaan liittyvät asiat ovat tärkeitä tietää. Etninen tai kulttuurinen tausta voi olla merkittävä asia joillekin perheille, toisille taas vähemmän. Tutustuminen perheeseen ja sen taustaan tukevat toimivaa yhteistyötä. Kieleen liittyvät asiat vaikuttavat käytännön asioihin ja lapsen kielelliseen kehitykseen. Tämän ja muiden osioiden kysymyksiä voi kysyä tarvittaessa.

Kielitaito

Ydinkysymykset

Mitä kieliä teidän perheessänne puhutaan?

Mitä kieliä te vanhemmat puhutte *lapselle* tai lapsille? Puhutko eri kieliä eri tilanteissa?

Apukysymykset

Mitä kieltä käyttäisitte mieluiten asioidessanne terveydenhuollossa tai palveluissamme?
HUOM. Työntekijän on hyvä varmistaa, millä kielellä perhe toivoo ajanvaraustiedot ja muut tiedotteet jatkossa, jos se ei ole vielä tiedossa.

Mitä kieliä te vanhemmat puhuitte itse lapsena ja nuorena?

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

Haastattelurungon arviointia

- Toteutettu osana PALOMA2-hanketta
- Ulkomaalaistaustaisten äitien ryhmähaastattelut (N = 32)
  - Lähi-itä, Venäjä, Afrikka
- Suhtautuminen pääsääntöisesti myönteistä
- Suurin osa kysymyksistä koettiin tarpeellisina ja ymmärrettävinä
- Lapseen liittyvien tapaamisten yhteydessä toivottiin parisuhteen ja perheväkivallan puheeksi ottoa
- Tärkeää pohtia miten ilmaisee asioita (sanavalinnat, eleet)
  - Miksi tulitte Suomeen, miksi juuri Suomeen?

Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu/ Kultursensitiv intervju om föräldraskap

- Tärkeää, että kysymyksiä taustoitetaan ja perustellaan
  - Esim. miksi vanhempien taustasta kysytään, kun asioidaan lapsen asioissa
  - Väärinymmärrysten välttäminen
- Koko toimintatavan (esim. eri käyntien tarkoituksen) selventäminen
- Suorat kysymykset
  - Esim. kysymys lapsen kokemista järkyttävistä tapahtumista koettiin hyvänä
  - Lisäksi toivottiin kysymystä perheväkivallasta ja vanhempien parisuhteesta:
    - ”Minusta pitäisi kysyä perheväkivallasta suoraan, että miten teidän perheessä, mitä äiti tekee, kun hän suuttuu, ja mitä isä tekee, kun hän suuttuu.”
  - Tarve puhua tietyistä teemoista, mm. ystävyys suomalaisten kanssa sekä rasismi

Kultursensitiv intervju om föräldraskap

- Avoin suhtautuminen, ei ennakko-oletuksia
- Kysymysten esittäminen ystävällisesti ja yksilöllisesti
- Ammattilaisilta toivotaan ystävällistä katsekontaktia ja hymyä
  - Erottaudutaan esim. maahanmuuttoviranomaisista
- Kiireettömyys ja kohtaaminen
- Selkokiehiset kysymykset
  - Tulkin käyttöminen

Kultursensitiv intervju om föräldraskap

Lisätietoja

- Julkaisun pysyvä osoite
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-652-7>
THL Tutkimuksesta tiiviisti : 2021_021
- <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kulttuurisensitiivinen-vanhemmuuden-haastattelu>

Kiitokset Saija-Liisa Kankaanpäälle sekä Essi Salamalle diojen pohjasta

PALOMA-koulutus/PALOMA-utbildning

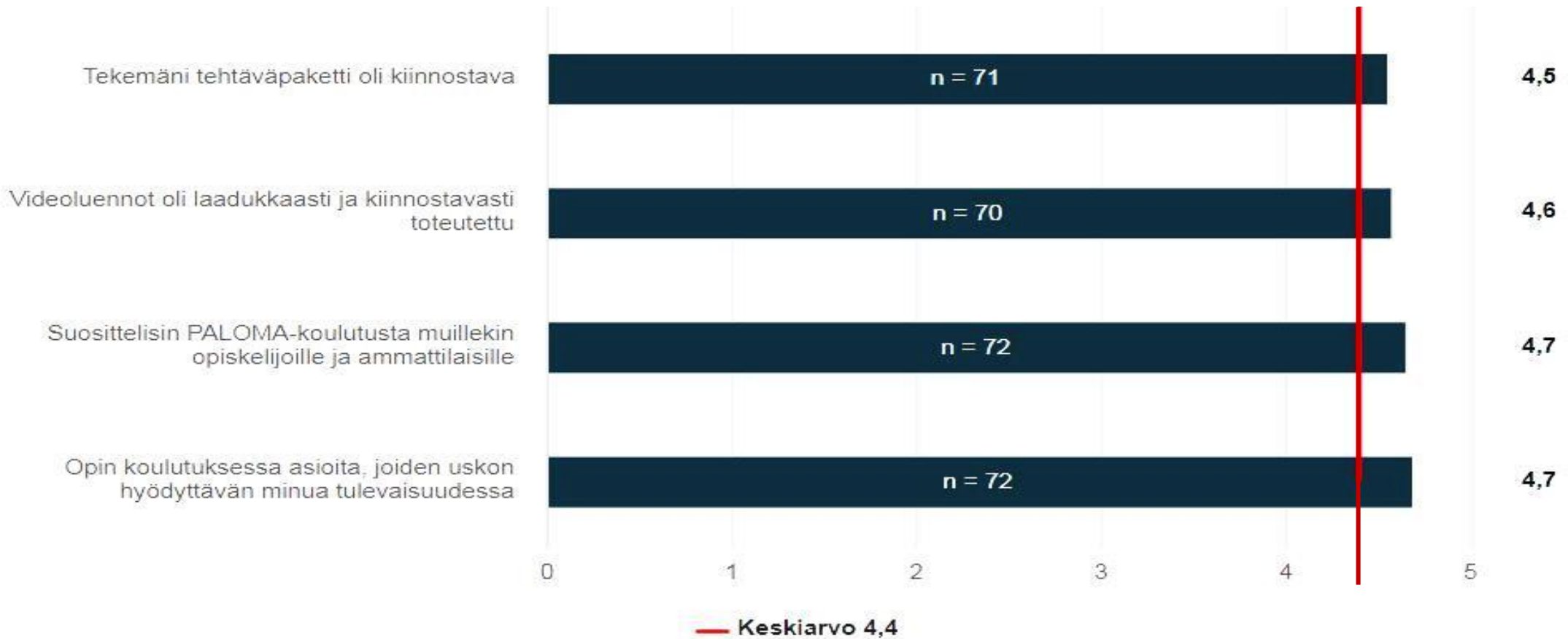
- Ilmainen verkkopohjainen koulutuskokonaisuus, joka antaa hyvät perustiedot pakolaistaustaisten asiakkaiden kohtaamiseen ja heidän hyvinvointinsa tukemiseen
- Koulutus rakentuu 16 eri teemaisesta videosta. Lisäksi mahdollisuus suorittaa laajempi opintokokonaisuus koulutukseen liittyvän tehtäväpaketin avulla (3 op-5 op, tehtäväpaketti saatavilla vain suomeksi)
- Kaikki videot on tekstitetty suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi
- På svenska: www.thl.fi/palomautbildning
- Suomeksi: www.thl.fi/palomakoulutus
- In English: www.thl.fi/palomatraining

PALOMA-koulutus

På svenska / In English

Palautetta koulutukseen osallistuneilta

Palautetilanne
11/2020 THL

Mielenterveystyön ammattilaisten kokemuksia PALOMA-koulutuksesta

- Pilotoitu Tyks psykiatrian henkilöstölle itsenäisesti suoritettavana koulutuksena (osana Paloma2-hankkeen yhteistyötä)
- Kyselyyn vastanneista (N =16) 50% oli erittäin tyytyväinen koulutukseen, melko tyytyväinen 37,5 % vastaajista.
- Vastaajista 62,5% suosittelisi koulutusta muille

<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/paloma-koulutus-ammattilaisten-tukena-pakolaistaustaisten-mielenterveystyossa>

